

ԵՐԵՎԱՆ

ՄԱՍԿՈՒԲԱՆ

ԹԻՒՆՅԱՆ ՀԱՅՐԵՆԵՍՈՒԹ ԹԵՒՕՔ
ՅԱՐԾՐՈՒՆԻ ՄԵՆԱՍՏԱՆԵՆ ՎԱՐԱԳԱՅ

ԻՄԲԱԳԻՐ ՀԱՅՐԵՆԵՍՈՒ
ՄԿԵՏԻՉ ՎԱՐԳԱՅԵՑ ԻՐԻՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՐ ԵՐԵՎԱՆ

ՄԱՅԻՍ 1859 - ԹԻՒ 5 -

ԳԼԵՏՈՒԳ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՎԱՐՊԻՐԱԳԱՆ ԱՐԵՎԻԿԱ

Ի ԳԼԵՐԻ

1864

1864

1864

1864

1864

1864

1864

ԵՐԾՈՒՒ
Վ ԱՄՊՈՒՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՆՅԱԼ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ ԹԵՒՕՔ
ՅԱՐԾՐՈՒՆԻ ՄԵՆԱՍՏԱՆԷՆ ՎԱՐԱԳԱՅ
ՈՐ ԻՎԱՆՏՈՍՊ

Գ • ՀԱՏՈՐ 1859 ՄԱՅԻՍ

Ա՝ ՀԱՆԴԷՍ ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ
ԵԿԵՂԵՅԱՇԿՆ ՀԱՐՅՆ

ԿԵՐՄԷՍ ՇԻՆՕՂ ԿԱՆԳՆԷԶ ԵՒ ՆՈՐՈԳԻԶ ՆԱԽԻ ԴԱՍՏԱԿԵՐ
ՏԱՅ Ս՝ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ :

Որպէս ՚ի կամարին վերնական խորանաց աստղ քան զաս-
տղ առաւել փայլեալ փառաց գեղաւոր լուսով պարարեն
զակն խորադէտ նկատող . եւ յաղշտակէն զմիտս յահե-

ղահրաշ շարժունս նոցին եւ ՚ի դասաւորութիւնս անհետացտելիս . ամին հանգոյն եւ յեկեղեցի Աստուծոյ ՚ի տան Արամեան կային ըստ անտարանին սրբոց հովիւք . քաջք եւ միշտ ընդ դրամբ ողջաւիտ ուղղափառութեան ՚ի սրահ այնր անարատ առաքատի մտեալ . որք զանապան գունով Աստուածահաճոյ առաքինութեան փայլեցան եւ օրինակ բարեաց կապին եւ կոն յդարս յաւիտենական անմահապէս : Արպէս մեծն Տ, Գրիգոր՝ հոգիաբուղիս քաւրոզութեամբ եւ լուսաւորութեամբ . մեծն Ներսէս վաւորէից շինութեամբ եւ Ս. եկեղեցեաց հաստատութեամբ, սբանչելին Սահակ եւ Մեսրովք՝ զարմանադիժ թարգմաւնութեամբ . Մովսէս, Եղիշէ, Եղնիկ, Դաւիթ անյաղթ, Կորիւն, Մամբրէ եւ դասակիցք նոցին՝ ուսումնականութեամբ եւ անձանցիր գրաւոր աշխատութեամբ . Գիւտ հանապազորեան քարոզութեամբ . Յովհան մանդակունի՝ եկեղեցական կարգաց ուղղութեամբ . Մովսէս՝ տօմարական կարգաց նոր կադաղրութեամբ եւ այլ մասնաւորքն մասնաւոր՝ բայց գովանի առաքինական բարեմասնութեամբ :

ՍԴՅ Սոցին ուղիղ եւ անսխալ շաւղաց հետամուտ դտեալ եւ երանելին Տ. Ներսէս շինող, փայլեցաւ նոր՝ եւ զարմանաւոր բարեմասնութեամբ . այն է՝ եկեղեցաշէն արի աշխատութեամբ, որով եւ ընկալաւ զանունն ՚ի դործոյն ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆՈՂ :

Ը. Ես ասող ծագեցաւ ՚ի տան հայկայ ՚ի 640 թիւ փրկին, զի շինեալ նոր ՚ի նորոյ նորոգեացէ՝ որ միանգամ ձեռօք ամբարշտելոց մաշիւղք՝ աղարատաւք եւ հնացեալք էին . եւ այն՝ ոչ միայն զնիւթականն ասեմ զեկեղեցիս եւ զտուն կաթողիկոսարանին, այլ ընդ նոսին եւս առաւել զգին :

ւորեալն անձանձիր քաջալերութեամբ պատրաստէր 'ի ճակատ նախաչարին բեկարայ եւ տեսանելի թշնամեացն Ս. եկեղեցւոյ . որպէս բացայայտ նշմարի 'ի բովանդակ վարս իւր :

Իջանէ սա 'ի բուրաստունն տնկեալ աջով բազմերախտ լուսաւորչին , 'ի մշակել 'ի դարմանել եւ 'ի խնամարկել՝ ըստ Տեառն պատուիրանին . բայց դտանէ զինչ . ցանկ այգւոյն հուրք դատեալ , այգին խոտանացեալ՝ բեղմնաւոր բարու նախքն ո՛հ յապականութիւն մաշեալ , արեան ճապաղիք շուրջ զնոլաւ , գերութիւն անբաւ եւ ամենայն բարեզարդութիւն 'ի հետին խրթնութեան անշքեալ : Դողացեալ զփացեալ տառապի ապա , զի տեսանէ ոչ եկեղեցի իբրեւ զեկեղեցի , այլ սպանդարան եկեղեցանուէր սուրբ պաշտօնէից . ոչ բաղաք իբրեւ զբաղաք տեղի ապաստանի , այլ տուն վայից եւ ձիւաղաթար ճչեցելոց . զի տապախալջ հողմն հաւաւային , անողորմ եւ արեան ծարաւի երկաթն խման յէլեան , ճաւքաղ հնձեալ եւ տապաստ յերկիր արկեալ էր զամենայն մարդատունկ անտառս դաս առ դաս . Զմարդարէլնն 'ի միտ բերեալ տեղի տալ եւ գաղտադողի 'ի բաղաքէն փախչելն ընտրէ . բայց ձեռք երկիւղածացն աստուծոյ՝ յորս երէց ճանաչիւր Թէոդորոսի տեառն Ռշտունեաց՝ արգելուն զնա 'ի փախչելոյ : Ուր ուրեմն ապա յողորմական բանից եւ 'ի սաղրելոյ մեծի նախարարացն Հայոց՝ հնազանդեալ հանդարտիւր :

Նստի յաթու հովուութեան ոչ իբր փքայեալ կաթուղիկոս առ 'ի տիրել վիճակին միայն , այլ հեզ ըստ ամենայնի եւ իբր մեռելաթաղ ոք մեծաւ հոգատարութեամբ Ժողովել տայ զամենայն զկոտորելոց զմարմինս եւ ըստ օրինի ամփոփէ զնոսին 'ի շիրիմ՝ քրիստոնէաւայել կարգաւարութեամբ :

եւ մարտիրոսական յուզարկաւորութեամբ :

Իսկ 'ի խաղաղիւ յորքը ինչ գերութեանց եւ սրածու-
թեանցն հագարու՝ ժամ պարապոյ գտեալ, ձեռն արկանէ
ըստ արժանաւոր իւրո՛ւմն մակադրական անուան 'ի շինու-
թիւնս երեւելիս. է որ Տէրունական եւ է որ Վաթորիկոսա-
րանին : Սարգան Զովհան կաթողիկոս :

Յանկալի էր հայրենւոյս տան շինարար ըղձալի հովա-
նաւորութիւն սորին, որոյ վասն վերնախնամ տեսչութիւնն երս
կարաճգեաց ցանկալի կեանք նորին գրասն անդր ժամա-
նակաց. խորին ծերութեամբ բեղմնաւորեալ. որ եւ ըստ
Զովհաննու կաթողիկոսին :

” Իբրեւ եկաց մեծ հայրապետն Ներսէս յառաջնոր
” դութեան անդ իւրում ամս 20, հրաժարեալ 'ի կենաց
” աստի, եղաւ մարմին 'ի հանգստարանի անդ՝ զոր իւրովի
” իսկ յօինեալ էր 'ի հիւսիսոյ կողմանէ՝ բազմապայծառ
” բաւարանին, որ ըստ արժանի աթոռոյ իւրում նախա-
” հօրն էր կանգնեալ հարկ եւ այսպէս երջանիկ եւ հըռ-
” չակաւոր եւ հոյակապ երեւեալ 'ի հարս, ժամանեաց 'ի
” հանգիստ անմահական կենացն 'ի պարս առաքելական
” դասուց :

Չեզ մնան ծնունդք հայկերան, ձեզ մնան խախտեալ
հիմունք հայրենւոյ 'ի շինել, 'ի պայծառացուցանել 'ի վե-
րանորոգել վէմք անկեան նոցին թաղեալ 'ի խոր 'ի նիւթ
ընդ հողով, ձեզ մնան զարեւ եւ դիպուս համբուրել ապա-
թողովեցարուք. արեք 'ի վայրավառին բաժանմանէ, եթէ ոչ
անձամբ՝ գէթ անձկարեաց սրտին սիրով. արիք ելէք իբրեւ
զհզօր, զի թափէ զգլինի. հասեալ շուրջ փարեցարուք՝ զան-
մահ յիշատակօք ձերդ նախնեաց. մինչեւ երբ այլի մնա-
ցեալ ողբս յօրինեացէ՝ Անին բազմասուգ, Թուին, Վաղար,

չապա՛տ, Գառնի, Մանաւազակերտ, Տիգրանաշէն, ամուրն
 Հայկայ, նախ անդրանիկ ակթուն թաղէի, դաշտն Արտա-
 զական, Աւարայրին ամայացեալ . մինչեւ ցերբ Տղմուտ
 տահեալ գլորիցի տխուր լռիկ եւ մնչիկ . մինչեւ ցերբ վեմ
 արձանն մեծին Հայկայ 'ի հող աննշմարելի անկանդուն
 մնացէ եւ 'ի դաշտին Հաւարչական ոչ բարձրացի ոսկե-
 նկար արձանն յիշատակաց մեծին Վարդանայ, եւ նովաւ
 առօքինացելոցն, Եկեղեցիքդ երկնանման ոչ շինեցան սակս
 անբան կենդանեաց եւ թռչնոց երկնից օթարան լինելոյ .
 ուրեմն տուք 'ի նոսին կրկին լսել ձայն ալէլուից եւ բն-
 թերցումոց Աստուածաշունչ պատգամաց . Մի վհատիք
 ոչ գոյ Յուլիանոս, Յաղկերտ, Լանկթամուր հալածիչ քրիս-
 տոնէական կրօնի . արեւն քաղաքակրթութեան 'ի հորիզոն
 երկնից բարձրացաւ . չիք բարբարոսական բռնակալութիւն
 կամաց . ուրեմն արիւթորդիք հօր հարազատի լերուք՝ նախան-
 ձանդիր օրինաց եւ կրօնի եւ բարեգարդիչ եկեղեցւոյն
 Աստուծոյ .

* * *

Բ. ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ ՀԱՅՐԻՆԱՇԷՆ ԱՌԱՔԻՆԵԱՅ .

ԱՐԱՍ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱՇԷՆ ԵՒ ՊԱՆԾԱՐԻ

ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՅՈՑ .

Պիւղազնոյն երկրորդ Աշոտոյ եղբայրն հարազատ հայ-
 րենասէրն Աբաս, խոհեմութիւնը եւ իմաստութիւնը իրեն
 ճետ ակթուակից լնելով մտածեց որ, արդարեւ մարդիկ՝

գլխաւորապէս անոր համար ուղած են իրենց վերայ թա-
գաւոր դնել որ, զիրենք թէ կատարի թշնամեաց թէ սովէ
թէ սուրէ եւ թէ որ եւ իցէ տեսակ փորձանաւոր թշուա-
ռութիւններէ պահէ ու պաշտպանէ . եւ անոնք ալ ասոնց
փոխարէն առանց կեղեքուելու օրինաւոր եւ չափաւոր
կերպով տուրք տան հնազանդին ու պատուեն՝ որ, ան ալ
ամենայն ծարտարութեամբ քաջութեամբ եւ արթնու-
թեամբ հայրենասիրական ոգւով իր նախարարներովը ազ-
գին բարութեանը համար ծառայէ , եւ ոչ թէ իր կամքը
յօժարութիւնները ու մոլութիւնները անձնական վրեժ-
խնդրութիւնները ի դորձ գնելու համար ազգին մէջ վր-
դաբուսներ պատճառէ եւ անոր գլխուն վերայ սոսկալի կայ-
ծակներ ինջնցնէ . եւ աղէկ խմայաւ խորհրդածեց որ,
իր աշխարհաշէն ոգւոյն իր սիրելի հայրենեացը համար
ցանկացած բարեկարգութիւնները ի դորձ գնելու հա-
մար, խաղաղութենէն զատ ուրիշ ապահով եւ կարելի մի-
ջոց մը չկայ . ահաւասիկ այնպիսի առաքինութեան մը հե-
տեւեցաւ որ , ազգի մը երջանկութիւնը եւ ամէն տեսակ
յառաջադիմութեան զարգացումը անկէղ կսխալէ .

Անո՞ւսնց որ խաղաղութիւնը այնպիսի մարդիկ եւ այն-
պիսի օգոգերն կը սիրեն , որոնք որ քաղաքականութեան բա-
րեկարգութեան շինութեանց ղրտութեանց եւ արուես-
տից վերայ սաստիկ ունին . ահա ասոնց ամէնը իր պատուա-
կան ազգին վերայ տեսնալով , աւելի զօրացաւ եւ ամե-
նայն զօրութեամբ անոր բարութեանը համար աշխատելով,
գթութեամբ եւ աշխատութեամբ ծառայելու առաքինու-
թեան կողմանէ . յառաջագէ՞մ եղող թագաւորաց մէջ ե-
րեւելիներէն մէկը եղաւ .

Ահա ասոնցմէ զատ կը տեսնար որ, որպիսի մարդիկ եւ

ազգեր կատեն այս խաղաղագիրութեան առաքենութիւնը,
 միայն անմիջ՝ որոնց որ սիրելի է չարութիւնն յափշտակու-
 թիւնն սպաննութիւնն եւ աւազակութիւնն ու որ եւ իցէ
 մոլութիւնները ահա նոյսպիսի թշնամիներով իր հայրենիքը
 պաշարուած ըլլալը տեսնալով, այս ամենասիրելի ազգին
 վերայ ունեցած Աստուածային սիրովը զրահաւորեալ՝ քան
 ջութեամբ պատերազմելով, յաղթեց եւ յյուեց զանոնք
 իր տերութեան սահմաններէն. այսպիսի բարերար թա-
 գաւորի մը պաշտպանութեան տակը կը վայելէր ազգը
 իր այն ցանկացած խաղաղութիւնը. եւ անկէց ետեւ աշ-
 խարհաշէնն Աբաս, ոկոնց տեսակ տեսակ բարեկարգու-
 թեամբ փառաւորելու երջանիկ ընել ազգը. եւ իր անուանը
 պանծալի տրձան. եւ յիշատակ եզող զանազան բազմաթիւ
 հոյակապ շէնքերով զարդարեց Հայաստանը. երեւելի էր
 ասոնց մէջ իր Աստուծոյ քաղաքին մէջը շինած այն փա-
 ռահեղ սուրբ տաճարը որ, իր ճոխութեանց ու բարեկար-
 ցութեանց վերայ նախանձող ազգաց մէջէն առաջինն
 եզող Ափխազաց Բեր թագաւորը, որն որ բազմաթիւ զօր-
 քերով վրան պատերազմի ելլալով, յոխորտանօք պատգամ
 խրկեց Աբասայ ըսելով թէ, « Եկեր եմ այն նորակառոյց
 մայր եկեղեցիդ վրայ ձեռով օծելու » . Աբաս ալ այս
 ինքնակոչ բռնաւոր հիւրին արժանաւոր ընդունելութիւն
 մը ընելու համար, պատերազմի սլաութաստուելով բաջու-
 թեամբ յաղթեւէն ետեւ զինքը գերի բռնելով տարաւ
 մայր եկեղեցին ու ըսաւ. « Ահա այս այն եկեղեցին է որ
 վրաց ձեռով օրհնել կու գէիր, աղէկ նայէ որովհետեւ ալ
 չպիտի տեսնաս » : Բէրայ ուխտը այսպիսի հակառակ կեր-
 պով կատարուելէն ետեւ աչբերը փորել տուաւ, որն որ
 ետքը Ափխազները շատ ընծայներով ու աղաւանքներով

ազատեցին Բէլը գերութենէն :

Արդարեւ մեր ազգին քաղաքականութեան ընթացքը միշտ պաշտպանողական էր՝ եւ ոչ թէ յարձակողական . բայց ամսօր այն նախնի ամենադառն ժամանակները . . . նպաստ մը չըրին այս խաղաղասիրութեան ազնիւ ընտելիւնը ունեցող ազգերնուս : Ասիայի մէջ մինակ ըլլալով չկարողացաւ իր խաղաղութեան ձայնը բոլորովէն եղող ազգաց քարացեալ սրտին մէջ ալ ազդելու . այլ ընդհակառակն իր սիրոյնդէմ ատելութիւն, անձնանուէր երախտեացը դէմ բարբարոսութիւն, անբարեխտութիւն, անխաղաղութեանը դէմ վրէժխնդրութիւն, ազնուական հաւատարմութեանը դէմ յափշտակութիւն աւազակութիւն, մէկ խօսքով բարեկամութեան եւ իրաւանց դէմ միշտ թշնամութիւն եւ անիրաւութիւն պակաս չէր . եւ երբոր երբեմն երբեմն կըլլար որ իր քաջութեանը եւ խաղաղասիրութեանը հետ ժամանակն ալ օգնէր՝ բիչ մը հանդստութիւն կը գտնար :

Այլ յուսամք ամէկց ետեւ որ, ժամանակիս քաղաքակտնութիւնը արդարասիրութիւնը լուսաւորութիւնը ընդհանուր Հայկազանց մեծամեծ յառաջադիմութիւններ եւ երջանկութիւններ պիտի ընծայէ Աստուծով :

Տ. Կ. ԳԱԼՓԱԿՃԵԱՆ .

ՆՈՐ ՏԵՍԱՐԱՆՔ ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱՅ

ԺԱՌԱՆԳԱԴՈՐԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՎԱՆ Ի ՎԱՐՍԳ

Տոսք գաւառի միջի եղեալ շինանիստ բնակութեանց եւ վանորէիցը վրայ կարգաւ խօսելով սուրբ Խաչի վանքէն ետեւ՝ կարգն կուգայ Վարագայ մենաստանիս. որն որ իւր մեծութեանը եւ յիշուց անուանի լինելուն համար Մայրաքաղաք մենաստանաց բոլում է :

Իսկայ մեկք ստոր վերայ 1858 տարւոյ Վասպուրական Արծուլոյս Թերթից 18, 46, 74, 95, 133 երեսներով ըստ բաւականին դրած եմք, անոր համար հիմայ միայն նոյն մենաստանին միջի նորահաստատ Ժառանգաւորաց Վարժարանին վրայ պիտի խօսիմք . ինչպէս որ առաջուց ալ խօսացած եմք :

Այս ԺԱՌԱՆԳԱԴՈՐԱՅ ԱՆԴՐԱՆԻՎ ՎԱՐԺԱՐԱՆՍ
1857 մարտի մէկին հաստատեցաւ Վարագայ վանքիս մէջը հայրենասէր վերատեսչութեամբ Խրիմեան Տ. ՄԱՐՏԻՉ զինանկան Վարդապետի. որուն բարենպատակ հիմնադրութեանը համար մինչեւ հիմայ թափած տնրաւ բրտանց չափը չիկայ. որ գրէ Թէ նոր Մետրովր մը եղաւ Վասպուրականիս կողմացեալ արտերուն մէջը գիտութեան նոր եւ լուսաւոր սերմունքներն բազմաջան բրտամբ մշակելով : Այս մասին շատ եւ կարի շատ եղաւ մեծապատիւ հայրենասէր յարգելեաց անձնանուէր ջանքն ալ . որոնք երկայնամիտ համբերութեամբ Պօղոս արքայան առաքելոյ խրատին հետեւելով՝ մինչեւ հիմայ եւ ասկէց ետեւ անխնայ աշխատեցան :

տելով եւս առաւել պայծառացնելու եւ կատարելագործելու վերայ են :

Թէ եւ այս Վարժարանիս ներքին եւ արտաքին կառավարութիւնը ամէն մէկ պարագայիւ Ազգիս մեծ մասին ծանօթ է , բայց հեռաբնակ՝ մեծարու Ազգայնոցս Ազնիւ թաղմանքն եւս լեցնելու համար՝ արժան զատեցաւ մասնաւորապէս տեղեկութիւն մը հրատարակել այս Մայիս ամսոյ Թերթոյն Ի յիմուութիւն եւ Ի միամտութիւն նոյն ճշմարիտ ազգամիրսց :

Կախապէս կիտնալու է որ՝ թուն վարժարանն վանուց պարսպէն ներս՝ վերնայարկ՝ միջակ մեծութեամբ յարմարաւոր գրասեղաններով պատրաստութիւն ունի 25 աշակերտի բաւականութեամբ : Թանգարան մի ունի՝ ուր երկուսէր աշխատութեամբ ժողոված կան 270 հատորի չափ հին եւ նոր տպեալ եւ հին ձեռագիր մասնակց . որն որ օր առօր ազգասիրաց շանիւք հարստանալու վերայ է : Ինչերայն հանգստարանն նմանապէս լայն արձակ է գլխոյն հաւասարութեամբ վերնայարկ . ուր կան պատրաստած 20 աշակերտի համար յատուկ բարձր ննջարաններ գեղեցիկ դրիւք եւ մաքուր հանգերձանք . սեղանատուն , խոհարան եւ զպրոցի վերաբերեալ միւս հարկաւոր շինութիւնք ամէն ալ նոր պատրաստութեամբ կան :

Վառ եղանակին որ օրերն խիստ երկար են աշակերտք եւ միարանք երեք անգամ՝ Ի սեղանատունն կիշնան (սյսինքն) առսւտ , կէս օրին եւ երեկոյ . որուն կերակրոց պատրաստութիւնը իւրաքանչիւր ամսոյ համեմատ յատուկ յուցակով վերառեսչի ստորագրութեամբ կը տնօրինուի : Լոթիայն օրեր ժամ ու կեսու չափ զօսանաց հրաման կոյ աշակերտելոց՝ Թէ որ Տպարանի վերաբերեալ հարկաւոր

գործէմք չպարտաւորին ետ մնալու :

1) արժարանիս ուսմունքներն են առայժմ աստեք :

- Ա. ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ,
- Բ. ԸՆԴՀԱՆՐԱՍՈՒՆԻ ՅԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ,
- Գ. ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՊԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ,
- Դ. ԵԿԵԼԵՑԱՊԱՆ ԵՐԱԺԱՏՈՒԹԻՒՆ,
- Ե. ՃԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ,
- Զ. ԲԵՐԱՊԱՆՈՒԹԻՒՆ,
- Է. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԴԲՆԱՊԱՆ ՄԸՍԷՆ,
- Ը. ԹՈՒՌՈՒՄԱՆՈՒԹԻՒՆ,
- Թ. ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ,
- Ժ. ՀԱՍԱՐԱՎ ԳՐՈՒԹԻՒՆ,
- ԺԱ. ՀԱՍԱՐԱՎ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ ԵՒ ԿԱՆ :

Այս ուսմունքներն յատուկ ցուցակաւ իւրեանց յատկացեալ ժամանակին ՚ի գործ կը դրուին անխափան :

Իսկ աշակերտեաց տարիքն եւ որքանութիւնը այս պատկերիս միջով կ'հրատարակեմք ՚ի յիտուածիւն ազգիս լրութեան որք են,

Ամեայ .

Արշամ Աւետիս Գլխորդեան .	25
Դարեգին Յովհաննէս Արուանդտեան .	20
Արշալիր Յակոբ Փօխանեան .	19
Արսէն Զարուծիւն Թօխմասեանց .	16
Դեղամ Գեորգ Տ. Աբրահամեան .	19
Հրաչեա Մարգար Սեւիկեան .	13
Արամ Գեորգ Բժիշկ Յակովբեան .	16

Վահրամ Ղազար Նազարեան.	15
Լյուսանդ Գէորգ Տ. Գէորգեան.	16
Հմայեակ Աւետիս, որբ.	16
Ներսէհ Մովսէս Տ. Յովսէփեան.	17
Լիլիէ Մ. Մեսրութեան.	17
Սիհրդատ Պաղտասար Յարութիւնեան.	19
Սուշեղ Մխիթար Մ. Պետրոսեան.	14
Յարեթիկ Յարութիւն Տ. Սարգիսեան.	15
Վահան Վարդան Պապեան, որբ.	15
Լեւոն Գէորգ Առաքելեան, որբ.	15
Սիսակ Հաճէն, որբ.	14
Ըշոտ Սարգիս Թովմասեան.	19
Սմբատ Մ. Սարգիս Սղէրոցի.	30
Թաթուշ Գաւիթ Պօղոսեան,	16
Լրմայիս Մարգար, որբ.	12

Աշակերտմը չէ կարող վարժարանիս որդեգրութեան ֆրաւունքն ունենալ՝ մինչեւ որ հաստատուն երաշխաւորութեամբ չհաւատարմացնէ թէ ինքն թարձրապատիւ Հիմնադրի մտացը նպատակին համեմատ, պիտի աշխատէ նոյն վարժարանին իսկական որդեգիր կամ սան լինելու : Ուստի եւ թարեկարգութեան համար սահմանուած բոլոր կանոններուն ալ կ'պարտաւորի մեծաւ ակնածութեամբ հնազանդել :

Յայտնի բան է որ՝ թէ վանուցս թէ դպրոցիս եւ թէ տպար

բանի բոլոր ծախքն մեծապատիւ Ազգասէր յարգելեացը առատ փութքը մինչեւ հիմայ հոգացուած է եւ ասկէց ետեւ ալ հոգալու լի յոյսերով միշտ կ'միկեթարեն. որոց հայրենասիրական ազգալոյս ջանքը՝ անշուշտ երեւելի արշալոյսմը ծագելու բոլոր Վասպուրականիս վրայ եւ դարագլոխ արձանմը կանգնելու տարակոյս չէ մնացեր : Աեցցեն ուրեմն սատարք եւ բարեբարք տրին յամայր ամս 'ի յառաջագիւժութիւն Ազգիս լրութեան :

Յնձ ութիւն մեծ եղաւ բոլոր մենաստանիս եւ մանաւանդ խառնագաւորաց Վարժարանիս՝ երբ մայիս 23 Գերապատիւ Տ. Իգնատիոս պայծառափայլ եւ ազգօրինամ արի առաջնորդ Սուրբ Հայրն, իւր շնորհաբեր գալստեամբն պատուասիրեաց յատուկ այցելութեամբ թէ Ս. վանքս եւ թէ խառնագաւորաց Վարժարանս. ուր համառօտակիքն նութիւն մը առնելէն ետեւ՝ մեծապէս գոհունակութեամբ պատուեց եւ յատուկ յորդորակներ եւ քաջալերական շատ խրատութեանքներ տուաւ. եւ յարգոյ իշխան աղայից համակամութեամբ ժամագիր ալ եղաւ, որ քանի ամիսէն զկնի, ընդարձակ կերպով եւ մանրամասնաբար քննութիւն մը եւս տրուի 'ի ցնծութիւն բոլոր հայրենասիրաց : Վըստահ եմք որ այն ժամագրեալ գովանի խոստումն 'ի ժամանակին գործի դրուելով՝ լաւ յառաջագիւժութիւններ պիտի տեսնէ ազգ՝ եւ այն ժամանակ իւրաքանչիւր աշակերտի ուսմունքն եւ յառաջագիւժութիւնն որոշակի յիշատակելով՝ ազգիս լրութեան պիտի հալորդուի :

* * Արք. Եպիսկոպոս :

Երաժշտական գիտությունն ճշգրտած զոգոց ժողովրդի
և բնական լեզուներէն Մայր Վարժարանն իմ աստուծոյ
պատգամսովն Աշխիւրան Երաժշտական Գիտությունն

Առ ոտամբ կարմիր խնձորի ծառայն

Առ որ ծառայուն բաղձր ալբերաւ

Անդ սիրեաց օթիլ իմ սիրուն մայրիկ

Անդ տածիլ տածեաց բնքուն ի ծոցիկ

Ըղձակաթ սիրով ինձ կաթիկ ջամբեաց

Իմէջ ուռձազարդ Վարդայ վարդայ

Մայր Վարժարանն

Երաժշտական Գիտությունն

Առ Զանգիր յորորան մանկիկ սիրասուն

Առ բեզմանարիկ Զայոց զուարթուն

Առ Կարմիր զաչկուն բաղձրիկ եւ մեղշ

Առ Խաղաղիկ պահուսն ինքնազուանայ

Առ ինչ արշալոյսն ոսկեշող ծաղիկ

Առ Սոխան ի ծառին երգըս յորինէ

Առ Կրթեցից ըզբեզանոյ ի նուագ

Առ Դաշնակաւ երգոց իրեն ըզսեակ

Աշխիւրան

(Օրհնեմ տէր բնութեան տիրոջ համայնից

Օրհնեցին Սատարք մայր Վարժարանիս

Օրհնեալ որ սնոյց կաթմար գիտութեան

Յօրինել ուսոյց պատկ օրհնութեանց

Սիրապարտիկ թեւքն օրհնեմ եւ զՎրժարան

Զի միշտ երկնադէտ կապէ անըկուն

Ա. Յ. Թովմաթեան Աշխիւր Ժամանակ

Գործող Վ. Վարդայ

Սպտան՝ եմ ըստ՝ Ոչխարն գիտնալով,
 Սաթ պուրթ առնելու՝ համար կուգար քովս :

Եւ բարիքներն՝ քանի որ ունիմ,
 Բնաւ մեկէ մը՝ կասկած մը չունիմ :

Ընհաւատարիմ՝ չար անձերն բոլոր,
 Այն իրողին նման՝ կասկածոտ են որ :

Ըմէն խորհուրդներն՝ ամէն թռչնոց ձայն,
 Ամէն փսփսուքն՝ կասկած երկիւղ տան :

Իրենց վատ սրտին՝ որ հանդիստ չունին,
 Զի խարդախ գործքերն՝ չըլլայ յայտնուն :

Եւ ըստ արժանւոյն՝ պատու հասուելով,
 Իրողք ու փայտառակ՝ բոլան ամօթով :

Եւ են կասկածոտ՝ եշերու նրման,
 Չար անմոռութեամբ՝ խածնել կոպանան :

Որք սոփոր են որ՝ երբոր խոտ ուտեն,
 Ճանապարհորդաց՝ առղա ցրցունեն :

Բաւց բարի անձերն՝ այս Ոչխարին պէս,
 Անկասկած ուրախ վստահ են նոյնպէս :

Որոնք միշտ կործեն՝ թէ մարդիկ յուսան,
 Իրմէն բարութիւնք՝ որք չունին սահման :

Տ. Կ. ԳԱԼՓԱԿՅԱՆ

Առաջ :

Որպէս ծառոյ անհարթ եւ ոտախիտ բունն՝ ի պարագայ
 ամաց կարծրացեալ՝ ոչ եւս ուղղի, սյուպէս այր բազմամեայ
 անընկձելի բնաւորեալ է ունիլ զսովորութիւնս հասակակցս
 իւր, որ մինչեւ ցուղեղ ոսկերացն տարրացեալ են :

Իւրապատիկ ամրագոյն քան զկապանս երկիւղին սի-
 րոյն կապանօք պարտիս կցորդեւ ընդ բեղ զմարդիկ :

Ե. ԹԱՆԳԱՐԱՆ ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՐՋԱՐԱՆԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՎԱՐԱԳԱՅ ՎԱՆՑ ԸՆՏԻՐ.

ԳՐԶԱԳԻՐ ԵՍԱՅԵԱՅ ՄԵԿԵՆՈՒԹԵԱՆ :

» Փառք անկղբանն անեղին հաւր եւ պատճառին բո-
» լորիցս : Փառք Որդւոյ անկատարածի եւ անկղբան
» սկսեալ 'ի հաւրէ անժամանակաբար : Փառք եւ Հոգւոյն
» սրբոյ ելաւ զին 'ի հաւրէ բղիժամբ անհատաբար առաւ զին
» յորդւոյ եւ լցողին զեկեղեցի իւր սուրբ, այժմ եւ միշտ
» եւ յաւիտեանս յաւիտենից ամէն :

» 'Ի թուականութեանս հայկազեան տումարիս Զ. Խ. Դ.
» (1296) 'ի հայրապետութեան Տեառն Գրիգորի . եւ
» 'ի թագաւորութեան Հայոց Հեթմոյ բարեպաշտի . որ ճըշ-
» մարտիւ թագաւորեաց 'ի վերայ մարմանջեցուցանաւ զ
» եւ գունակ գունակ հեշտակարծ ախտիցն առաւ թուր
» կոխելով . եւ գրեթէ զամենայն աշխարհական փառան
» ունայն եւ նանիր վարկանելով որպէս եւ է : Աս եւ
» զանուն թագաւորութեան ծանր գրէր . եւ նուիրէր
» զանձն Աստուծոյ եւ յոյով անգամ հրաժարէր 'ի հայրեւ
» նակսն աթոռոյն՝ զնայր աղքատանալ զոր հազիւ հազ
» եւ սեծաւ տենչիւ ոչ կարէին յեղաշջել զկամանն նո-
» յայ եւ զայս դիպուտաւ Աստուծոյ 'ի յանձն առնեմք .
» Իսկ մինչ յայս էր՝ սիրէր զբրիտոս եւ զեկեղեցի նորայ ,
» եւ զնթերցումն սուրբ գրոց :

» Աս տեսեալ զմեկնութիւն համարձակախաւս Աստու-
» ռածատեա մարգարէին Եսայեայ . եւ զի մեծն Եփրեմ

49 կարճ եւ համառօտ քաջոյորակ բանիւք էր անցեալ
 50 ընդ նա : Իսկ Աստուածաշնորհ Յովհանն ոսկեբերան յոր
 51 ջորջեալ վասն հոգեշահ վարդապետութեան եւ առա-
 52 տահոս իմաստաց, որ իբերանոյ նորա - բոլսեալ արբուցա-
 53 նէր զականջօ եկեղեցւոյ եւ սա ծոխաբար խաւսեցեալ :
 54 Արդ՝ բարգաւաճն այս վսեմն Հեթում ի մտի եղեալ
 55 զսոսա ի մի ժողովեալ զաւակ ի սիմոն զսա իւր եւ բարի
 56 նախնեաց զանձել տուն խնդրեսց զայս առնել հար-
 57 կեցուցիչ հրամանաւ ի յերր երջանիկ եւ ի լուսաբան
 58 ըստ ունապետէն ԳԷՈՐԳԵՍՅԱՆ , որ ընդ այսու ժամա-
 59 նակ առաքինութեամբ , յանձին ներդ ործութեամբ բնա-
 60ւին փարթամացեալ , որ այժմն քրտնաջան երկամբք հրա-
 61 հանգէ զհանրակս , որ բանի են հետեւեալ գյուղմ :
 62 Իսկ սա իբրեւ քարոզ ճշմարիտ հնազանդեալ հարկե-
 63 ցուցանաւ զհրամանին եւ զի էր Սարգսի վարդապետի
 64 հողացեալ անեալ եւ զայն - եւ զայլ բան արեոց մեկըն-
 65 չացն՝ համառօտ զուգեսոց առ իրեարս կարծարանութի
 66 եղեալ զմտացն ամբողջ ունելով զգաւրոս թիւն եւ զը-
 67 տեալ ձեռամբ իւրով ետ նմա :
 68 Արդ՝ ես զայս տեսեալ վերջինս ի բնաւ իցս փցնամիտ
 69 աշակերտս սորին Գէորգեայ անարժան քահանայի . այի-
 70 տակազ ործ անուանեալ Արեմեայ . յորջորջեալ յետիոտն
 71 աշխատեալ , երկու անգամ առ Թագաւորն իմ երթեալ ,
 72 խնդրելի զարարեալ աւրինակն . եւ վասն սիրոյ նորին
 73 ետու զրել զսա Լեւոնի դարի , լաւ արհեստի գրչի , ի
 74 յիշատակ բարի մեղուցեալ հոգւոյ իմոյ Արեմիայի , եւ
 75 ծնողին իմոյ Շահայի . որ բազում է աշխատեալ զհետ
 76 մեր . եւ հաւրն իմոյ Արիակոսի եւ քաւրն իմոյ Հեմէք-
 77 տեայ՝ որ ետ զրամ . Խ . ի գլոյղ սորին եւ Սարգսի քահա-

» նայի որ պատրաստեաց զնիւթ սորին :

« Արդ՝ յերես անկեալ արտասուալից մաղթանօք եւ
» մեծաւ յուսով՝ աղաչեմք զամենեւեան, որք հանդիպիք
» այսմ գրոյ . թողունթիւն մեղաց՝ եւ հանգիստ հոգւոցս
» մերոց խնդրեցէք զբողիս Լեւոնի աշխատողի եւ հաւրն
» իմոյ Կոստանդեայ , որ յայսմ ամի հանգեաւ 'ի Քրիս-
» տոս խաղաղութեամբ . որում ողորմեացի տէր : Եւ ա-
» ռաւել աղաչեմ՝ յիշեալիք 'ի Քրիստոս զպատուական բա-
» հանայն զՍտեփաննոս գրիչ զհաւրեղբայրն իմ եւ զհարա-
» զառ եղբայրն իմ զՅովհաննէս քահանայ եւ զայլ եղ-
» բարսն իմ եւ զծնաւդսն իմ . . . Եւ զպատուական բա-
» հանայն զԵրեմեայ եւ զծնաւդսն իւր . հանգիստ եւ ո-
» ղորմութիւն խնդրեցէք՝ 'ի զթածէն Աստուծոյ Հաւ-
» րէ : Եւ յողորմածէն Աստուծոյ 'ի յորդոյ : Եւ 'ի բա-
» րեխնամ սուրբ՝ Հոգւոյն . բարեխաւս ունելով զկայծակ-
» նամարուր եւ զաստուածաբան մարդարէն Եսայիաս
» եւ զմեծն զտէր Եփրեմ եւ զուսահալն զՅոհանն եւ
» զպայծառն Սիւրեղ . զի սոքա յետ Աստուծոյ երկրոր-
» դաբար յոյս են մեզ եւ բարեխաւսք , մեզ յիշելոցս եւ
» ձեզ յիշողացդ զոր մաղթեմ ամենեցուն այսպիսի յու-
» սով զյիշատակս մեր կոտորել յիշմամբ 'ի Քրիստոս
» Յիսուս 'ի տէր մեր . որ է աւրհնեալ ընդ հաւր եւ սուրբ
» Հոգւոյն՝ այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից
» ամէն :

Եղիցի եղիցի ամէն . ամէն :

Ըսք երանելի 'ի վնէր՝ Էփէ Կոփեւէր Բարեբաբէն Տէլլ յօթա-
րէր 'ի սիօն յիշաբալ Բաբի Լեւր Կաւլ - Կաճար , այս անգին Գալի
Եսայեայ Ընդիք Տէլլն - Լիւնա Կաւլ Գրա - Լիւնա՛մբ 'ի Լոյս Ընծայել

գար : Որո՞նք խառնուի իմա՞յ ազգս Բոլոր Էջն յո՞ւրի ալ
նորին վերջաբանո՞ւթիւնը գիշըն հրապարակուեցա՞ն :

ՕՐԻՆԱԿ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻ ՎԱՐԱԳԱՅ ՎԱՆԻՑ ԱՆՏԻՐ
ԳՐԶԱԳԻՐ ՀԱՐԱՆՑ ՎԱՐՈՒՑ

” Փառք սկզբան եւ անսկզբանն ընդ սկզբանն եւ
” սկզբնաւորին սկզբանց . անքննին, գերաբուն եւ համա,
” զոյ տերութեան, անորիչ բաժանմանն եւ միոյ Աստուա,
” ծութեան, շօր անսկիզբն եւ անծին անձնաւորութեանն
” եւ Որդւոյ ծննդեանն անսկզբանն անեղապէս եւ անժա,
” մանակ, եւ Հոգւոյն ելլելութեան, ՚ի հօրէ անճառա,
” բար բղխման, յաւիտեանս յաւիտենից ամէն :

” Այն ետ կարողութիւն տիրա հոգւոյ եւ մեղստէր
” անձին Սահակ անարժանի հասանել ՚ի յաւարտ լուսա,
” զարդ սուրբ տառիս որ Հարանց վարք կուէն . ՚ի խնդրայ
” հոգի ընկալ եւ քաջ վարժապետի եւ բարունապետի
” Մարտիրոսի . որ մեծաւ հաւատով եւ եռափափաք սիրով
” ետ գրել զտենչալիս հոգւոյ, եւ զգերահաս իմաստու,
” թիւն եւ զոգեշահ լուսաւորութիւն վարդապետու,
” թեան իւրոյ, յիշատակ հոգւոյ իւրոյ բարեօրրի եւ ծնու,
” շացն իւրոյ Վարապետին եւ Զանաղին

” Դարձեալ տղաշեմ զձեզ զսրբազան՝ դաբդ քահա,
” նալից եւ կրօնաւորաց, որք օգտիք ՚ի սմանէ յիշեցէք
” յերկնաբացիկ եւ յաստուածամերձ յաղօթս ձեր զվե,
” րօգրեալսն . զՄարտիրոս վարդապետն եւ զիրքն ամե,
” նայն

1) Եւ արդեւ ես յետնեալս եւ անպիտանս ի մանկուհիս
 2) եկեղեցւոյ , ունայնս եւ թափուրս յամենայն առաքի-
 3) նութեանց եւ ի մասնակցութենէ սրբոց , ախմար եւ
 4) անիմաստ Սահակ անսլամբ միայն արեւոյ , օգնակա-
 5) նութեամբն Աստուծոյ սկիզբն արարի սուրբ գրիս
 6) պատմութեանց եւ վարուց սուրբ Հարցն , եւ ողորմու-
 7) թեամբ նորին աւարտեցի զսա յերկիրս Վասպուրականիս
 8) ի մայրաքաղաքն վանօրէից Վարազ , ընդ հովանեաւ
 9) սուրբ Աջանիս եւ յայլ եօթն տաճարացն որ կառու-
 10) ցեալ կան յանուն սրբոց ի պահպանութիւն երկրիս ,
 11) ի թուաբերութեանս մերում հայկազեան տօմարի Ռ .
 12) Հ . Զ . (1628) ամին . առ թոս երջանիկ բաբունայե-
 13) ան եւ առաջնորդի վանիցս Տ . Մարտիրոս հռետորի .
 14) եւ յայլ մի եղէն վարդապետացս Տ . Ներսէսի , Տ . Զա-
 15) քարիայի , եւ Մարգարայ եպիսկոպոսի եւ միւս Տ . Ներսէսի
 16) եւ Տ . Զահանէսի . եւ Մահտեսի Տ . Պարսամի եւ յայլ
 17) միաբան եղբարցս , Տ . Զակար վերակացուի , Տ . Մովսէս
 18) լուսարարի , որ աշխատեցաւ ի նշացել սրբայ եւ Տ . Զո-
 19) վանիս եւ Տ . Մկրտչի եւ Տ . Ստեփաննոսի եւ Տ . Սալ-
 20) գիս Հացթուխի , որ կան ի սպասաւորութիւն սուրբ
 21) ռէստիս , որ հայրախնամ գլխով եւ եղբայրական սիրով
 22) զանարժանս իբր արժանաւոր ընդունէին հոգեւոր եւ
 23) մարմնաւոր պիտոյիւք ըստ կարեաց իւրեանց , որ չեմ
 24) արժանի , որոց փոխարէնն ի Աստուծոյ ընկալցին եւ
 25) արժանի լիցին ձայնին որ ասէ . Ժառայ բարի եւ հաւա-
 26) տարիմ մուտ յուրախութիւն Տեառն քոյ .
 27) Դարձեալ զերես ի գետին գնելով աղաչեմ զամենե-
 28) անիւս սիրովն Բրիտտոս , որք հանդիպիք այսմ հոգիա-
 29) բուխ եւ լուսազարդ տառիս . միոյ ողորմեալ արժանի

ուր խաչափայտն էր Քրիստոսին
զոր էր բերեալ կոյս Հովսիփին :

Օ Արագն ասեմ ըզգովելն
զերկոտասան լուսոյ տեղին .
զաւրքն իջեալ տէրն 'ի սրմին
զոր ակներեւ աշխարհ տեսին :

Ո՛րագ նման երկնից գոսին
եւ աթոռոյ Տեսուն Յիսուսին .
այսոր իջեալ փառքն 'ի նմին
խաչեալն Աստուած Տէր կեղ-դանին :

Ո՛րագ նման է Վակասին
զոր ըզգենոյր Ահարօն հին .
երկոտասան ակունք 'ի նմին
բայց այս պայծառ քան զնորին :

Ո՛րագ գովեմ ըզ ցանկալին
համանման Էջմիածնին .
աթոռ մերոյ Լուսաւորչին
պարթեւական սուրբ Գրիգորին :

Ո՛րագ նման է Տապանին
զոր եւ կազմեաց հայր մեր նախնին :

Ուրագայ լանից իրայ սփորագրական գովասանութիւն յը լիւնելուն
համար, գաղափարեցինք այս պեղ . բանսէր հայրենակցացը չմաց
համեղ ճաշիցը բաւը նպաստեալ :

Երկրորդսան սիւն լուսոյ իջան
հոտն բուրե անմահութեան,
արդեւ ըզլոյսն արեղական
եւ կանգնեցաւ մինչ ցինըն ժամ :

Օ քեզ աղաչեմ սուրբըդ Նշան
քրիստոնէից լեր պահապան,
եւ անդադար բարեխօսեա
յորժամ գայ տէրն 'ի դատաստան :

Ը Օ Միածինըն կուսածին
Աղաչեցէք վասն իմ անձին .
Բաւիչ լինել իւր ծառային
Անմահ արքայն Տէրն երկնային .
Բամից ստեղծողըն ամենին
Արժան առնէ իւր հանգրատին
Յուսացելոց որ 'ի նա դիմին
'Ի յաւուրն ահեղ հրապարակին :

Տալ 'ի Ռեծապանծ Թափառիս Հայրապետին :

ՀԱՅՈՒ

Հսկայ հրգօր գեղապատշաճ
Հայկ մեր նախնին քաջ արանց .
Հաստաբազուկ կորովաճիգ
տիեզերաց վեհապանծ :

ՎԱՆԱՐՀԱՆ

Պարագլուխ պարթեւ յաղթող
 արքայդ հայոց վաղարշակ.
 Հայկայ զարմից թագաւորաց
 նորոգեցեր ըզ պրտակ,
 Յահէ քոյն երկեան աղինք
 գազանք եղեն նապաստակ :
 Ըզ դէմը քո ցոյց գերելոյս
 ազգիս պարծանք դիւցազանց :

ՏԻԳՐԱՆ

Սեփեղ Տիգրան տէգ հրենկէց
 եղջիւր փառաց նանասան,
 Անյաղթ զօրուն հռովմէական
 անպարտելի ակոյեան .
 Մինչ ցերբ կայցես յինէն անտես
 կարօտ եմ քոյդ տեսութեան :
 Ըզ դէմը քո ցոյց գերելոյս
 ազգիս պարծանք դիւցազանց :

Ո՞հ արքի բռնահիւսից .

ԲՈՎԱՆԻՍՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՆԳԻԼՍ ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԱՇԵՆ ՀԱՐՑ

Տէր Ներէն շինող խնդիրն է- նորագ/2 նախ
բարեկերպաց աւրբ կաթողիկոս ամենայն Հայոց 107

ՀԱՆԻՒՍԱՐԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՇԵՆ ԱՌԱՔԻՆԵԱՅ

Աբա Բարեկերպաց աւրբ խնդիրն է- պանծալի Թա-
գաւոր Հայոց 111

ՏԵՍԱՐԱՆԲ ՀԱՅՐԵՆԱՇԵՆ ԱՇԽԱՐՀԱՅ

Ժողովարարաց վարձարան ի վան ի վարձ 115

Ինչ աշակերպիս աւ խոր վարձան իմ 8 120

ԲՈՒՐԱՍԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Առաջ Գեղարքի խոր է- շխար 121

ԹԱՆԿԱԿԱՆ ՀԱՅՈՒԱԶԵԱՆ ԳՊՈՒԹԵԱՆ

Վերջապանայն յիշապանայն վարձայ վանից Գեղ-
գիր Ենայեայ յիշա-լիտան 123

Օրինակ յիշապանայն վարձայ վանից Գեղ-
գիր Հարանց վարոց 126

Տաշ վարձայ խաչին 128

Տաշ յիշապանայն վարձայ վարձ Հայապանի 131

Աշոբ է- Հանեղ-ի 134